

dr hab. Stanisław Kosmyńka, prof. UŁ

Łódź, 18.11.2024

Kierownik Katedry Studiów Latinoamerykańskich i Porównawczych

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych

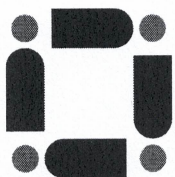
Uniwersytet Łódzki

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Aleksandry Jargiello pt. „Polityka narkotykowa
Meksyku”, przygotowanej pod kierunkiem**

dr hab. Katarzyny Krzywickiej, prof. UMCS

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska jest poświęcona analizie poszczególnych komponentów i wymiarów polityki władz Meksyku w odpowiedzi na problem narkotykowy. Pod względem objętości praca jest obszerna, liczy bowiem 415 stron. Zawiera wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie, wykaz źródeł, a także zestawienie obejmujące spis grafik, tabel, map i wykresów. Struktura rozprawy jest właściwa – łączy niezbędne elementy prac tego rodzaju i pozostaje zgodna z wymogami dysertacji doktorskich. Praca jest efektem dogłębnych studiów Autorki nad wskazaną w tytule problematyką; stanowi zarazem interesujące i wielopłaszczyznowe kompendium wiedzy na temat problemu narkotykowego w Meksyku, głównych aktorów zmagania z tym wyzwaniem oraz inicjatyw podejmowanych przez władze tego państwa w odpowiedzi na aktywność wpływowych i rozgałęzionych organizacji przestępczych.

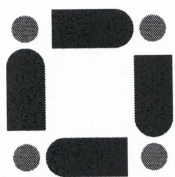
We wstępie Autorka zamieszcza ogólne uwagi wprowadzające do analizowanej problematyki i uzasadnia jej wybór. Określa istotę problemu badawczego, jakim jest polityka narkotykowa Meksyku w okresie administracji trzech prezydentów: Felipe Calderona, Enrique Peña Nieto i Andresa Manuela Lopeza Obradora. Doktorantka wskazuje zarazem cezurę czasową swoich rozważań; jest to – w sumie – okres: 2006–2024. Wyszczególnia następnie cele rozprawy (jest ich pięć), formułuje sześć pytań badawczych oraz hipotezy: główną, a także pięć pomocniczych. Doktorantka uzasadnia

wybór analizowanych w pracy zagadnień, dookreśla kwestie terminologiczne, jak również odnosi się do przyjętych podstaw teoretycznych oraz zastosowanej przez siebie metodyki. Autorka odwołuje się w tym zakresie do teorii sekurytyzacji, reżimów międzynarodowych, wskazuje także na metodę analizy systemowej (definiuje zarazem jej rozumienie w odniesieniu do badanej problematyki) oraz metodę czynnikową. Co do tej ostatniej nasuwa się potrzeba jej pogłębienia; zakres uwag w tym względzie pozostawia pewien niedosyt. Byłoby wskazane dokładniejsze przedstawienie wykorzystania tej metody w pracy. Autorka wymienia następnie zastosowane w dysertacji techniki badawcze. Nie pomija we wstępie także kolejnych ważnych kwestii, niezbędnych do właściwego nakreślenia spectrum omawianych zagadnień: spożytkowanej w rozprawie bazy źródłowej oraz istniejącego stanu badań. Doktorantka przedstawia też strukturę swej dysertacji. Konstrukcja wstępu jest prawidłowa i nie budzi zastrzeżeń.

Pierwszy rozdział rozprawy Autorka poświęca charakterystyce ram teoretycznych, a zarazem doprecyzowaniu siatki pojęciowej pojawiającej się w pracy. Definiuje i wyjaśnia istotę teorii sekurytyzacji oraz reżimów międzynarodowych. Należy podkreślić, że są to ujęcia, które Doktorantka odnosi do kluczowych płaszczyzn analizowanych zagadnień w dalszych częściach pracy. Kolejny podrozdział obejmuje rozważania dotyczące substancji psychoaktywnych. Podjęcie tego wątku jest zasadne i potrzebne, gdyż pozwala na rozwinięcie i doprecyzowanie potocznego rozumienia terminu „narkotyki”. Autorka zwraca uwagę na niejednoznaczności definicyjne, jak również na różnorodność sposobów klasyfikacji używek zaliczanych do tej kategorii. Przybliży zarazem ich charakter oraz główne wyznaczniki m.in. przez pryzmat źródeł pochodzenia, statusu prawnego, sposobów ich zażywania, objawów i skutków dla zdrowia itp. Mgr Jargiełło słusznie wskazuje też na aspekt socjologiczny problemu narkotykowego: zauważalną od tak dawna rolę i miejsce środków psychoaktywnych w społeczeństwach oraz stosunek do tych substancji.

Dalsze rozważania koncentrują się na przybliżeniu istoty pojęcia „polityka narkotykowa”. Doktorantka wyjaśnia je i uzasadnia nieobecność w tytule i zawartości rozprawy przedrostka „anty”. Poświęca temu zagadnieniu szereg zdań i tłumaczy takie zastosowanie wspomnianego określenia. Analizując kierunek przyjętej argumentacji warto zauważyć, że tego rodzaju sformułowanie budzi jednak zastrzeżenia z punktu widzenia

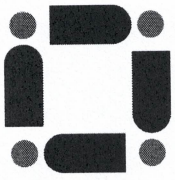

jego warstwy znaczeniowej w języku polskim. Przeniesienie tego zwrotu w tłumaczeniu dosłownym zawęży i wypacza istotę problemu, jest po prostu niezręczne, prowokując niekoniernie odpowiednią interpretację (*per analogiam* np. „polityka alkoholowa”). W przypadku publikacji rozprawy sugerowałbym jednak potrzebę przeformułowania tytułu i zarazem modyfikacji tego określenia w tekście. Budzącym mniej zastrzeżeń sformułowaniem byłoby np. „Polityka Meksyku wobec problemu narkotykowego...”.

W dalszej części wywodu Autorka nakreśla szerokie *spectrum* zagadnień sytuujących się w obrębie problemów generowanych przez produkcję, przemysł i handel środkami odurzającymi oraz konsekwencji, jakie proceder ten wywołuje. Akcentuje znaczenie struktur transnarodowej przestępczości zorganizowanej, czerpiącej profity z tej działalności – wątki te są kontynuowane w kolejnych częściach rozprawy. W rozdziale pierwszym Autorka omawia także cele polityki narkotykowej i jej zakres, odnosząc się m.in. zarówno do kroków w kierunku prohibicji, jak i legalizacji. Wymienia główne przesłanki i priorytety określające różne podejścia do tych wyzwań.

W drugim rozdziale znajduje się analiza czynników rzutujących na polityczne decyzje władz Meksyku odnośnie do wymienionego problemu. Mgr Aleksandra Jargiełło ukazuje w tym kontekście wewnątrz i zewnątrz ich płaszczyzny. Pisz o zastosowaniu mających właściwości odurzające i halucynogenne roślin i grzybów w kulturach prekolumbijskich, a także o stosunku do nich w okresie kolonialnym. Ukazuje przeobrażenia w podejściu do narkotyków pod koniec XIX i w pierwszych dekadach XX w. Autorka wspomina m.in. o przyjmowanych w tamtym okresie regulacjach dotyczących marihuany. W dalszej części rozdziału Doktorantka przybliża podejście do kwestii narkotykowej głównego protagonisty meksykańskiej sceny politycznej w XX w. – Partii Rewolucyjno-Instytucjonalnej (PRI). Zwraca uwagę na fazy tej polityki oraz jej trajektorie w czasach autorytaryzmu. Kontynuuje te wątki pisząc o okresie demokratyzacji państwa (prezydentura Vicente Foxa).

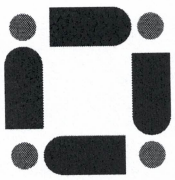
Kolejny podrozdział prezentuje spostrzeżenia na temat uwarunkowań zewnętrznych polityki wobec problemu produkcji i sprzedaży narkotyków. Autorka pisze o międzynarodowym reżimie kontroli narkotyków, o ramach normatywnych, instytucjonalnych i regulacjach prawnych dotyczących m.in. ich penalizacji. Wymienia

zarazem dominujące podejścia do tych wyzwań, które na przestrzeni kolejnych dekad coraz wyraźniej nabierały charakteru globalnego. Doktorantka podaje przykłady niejednoznaczności w kreowaniu tej polityki przez aktorów międzynarodowych. Wymienia rozwiązania przyjęte w poszczególnych dekadach XX w. na arenie międzynarodowej w obliczu rosnących zagrożeń, generowanych przez produkcję, handel i zażywanie substancji odurzających. Doktorantka przechodzi następnie do wskazania głównych kierunków polityki USA w kwestii problemu narkohandlu. Prezentuje jej uwarunkowania, przesłanki, a także praktykę ich implementowania w XX w.

Rozdział trzeci opracowania zawiera charakterystykę polityki Meksyku w omawianym zakresie. Rozważania tu zawarte Doktorantka rozpoczyna od nakreślenia obrazu konsumpcji środków psychoaktywnych w meksykańskim społeczeństwie. Przynosi wiele danych obrazujących główne tendencje w tym zakresie, zaznaczające się w ciągu ostatnich kilkunastu lat. Mgr Jargiełło poświęca znaczną uwagę ukazaniu trendów wyznaczających popyt na substancje odurzające oraz skutków ich zażywania przez obywateli Meksyku. Uwypukla aktualne tendencje i procesy (obróć opioidami). W dalszej części rozdziału ukazuje mechanizmy zaangażowania organizacji przestępczych w produkcję i przemysł narkotyków (m.in. heroiny i fentanylu). Na tym tle Doktorantka nakreśla obraz funkcjonowania sieci narkobiznesu w Meksyku. Przedstawia ich genezę oraz rozwój. Wymienia też głównych protagonistów tego procederu – najważniejsze meksykańskie kartele narkotykowe. Autorka przybliżyła ich *modus operandi* i słusznie akcentuje tak mocno osadzoną ich działalność w pejzażu społecznym i gospodarczym Meksyku w ramach prowadzonych przez te struktury przedsięwzięć kryminalnych oraz endogennych i egzogennych katalizatorów ich rozwoju. Prezentuje też wyzwania związane ze skalą i skutkami tej aktywności.

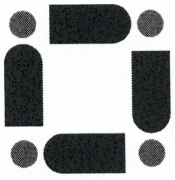
Kolejna część pracy jest najobszerniejsza – obejmuje charakterystykę komponentów polityki Meksyku we wskazanym obszarze w okresie trzech administracji prezydentów: Calderona, Peña Nieto i Lopeza Obradora. Autorka przedstawia priorytety określające strategie zmagania się ze wskazanymi problemami oraz główne kierunki działań. Zwraca uwagę na różnice i podobieństwa w tym zakresie. Koncentrując się na analizie mechanizmów redukcji podaży, popytu oraz szkód, Aleksandra Jargiełło wnikliwie przedstawia praktyczną stronę implementowania wymienionych strategii.

Uwzględnia w tym kontekście czynniki o charakterze politycznym, instytucjonalnym i prawnym. Pisze o uwarunkowaniach, przebiegu i skutkach swoistej „wojny narkotykowej”, która doprowadziła do eskalacji przemocy i pochłonęła na przestrzeni lat tak wiele ofiar. Autorka sporządza bilans polityki władz Meksyku w zakresie bezpieczeństwa w walce z kartelami narkotykowymi. Wskazuje na rolę zaangażowanych w tę kampanię podmiotów oraz omawia najważniejsze podejścia do tego problemu (tzw. „strategię królewskiego kręglą”, niszczenie upraw, konfiskatę narkotyków, operacje militarne itp.). Podejmuje następnie wątek prewencyjnych programów społecznych jako ważnego instrumentu mającego ograniczyć popyt na substancje psychoaktywne. Odnosi się również do współczesnego kontekstu współpracy ze Stanami Zjednoczonymi w ramach walki z przemytem narkotyków oraz ich dystrybucją.

Autorka porusza także niezwykle istotny wątek wysiłków podejmowanych w Meksyku w kierunku redukcji popytu na substancje psychoaktywne, pisząc o działaniach w sferze zdrowia publicznego; o inicjatywach implementowanych na rzecz leczenia osób uzależnionych i powstrzymywania ryzyka kontaktu z tymi środkami. Doktorantka słusznie akcentuje znaczenie przedsięwzięć edukacyjnych i profilaktycznych, a także nakreśla bilans tych projektów. W dalszej części wywodu zamieszcza także rozważania dotyczące procesów regulacji substancji psychoaktywnych w Meksyku w odniesieniu do rekreacyjnego i medycznego zażywania marihuany.

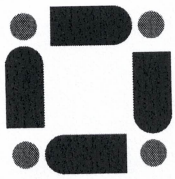
Rozdział piąty zawiera analizę skutków polityki prowadzonej w Meksyku w zakresie omawianej kwestii. Doktorantka powraca do wątku aktywności struktur przestępczości zorganizowanej na terenie tego państwa i przedstawia zaznaczające się na przestrzeni ostatnich lat tendencje w tym zakresie. Autorka ukazuje współczesne oblicze konfrontacji z organizacjami przestępczymi, przeobrażenia karteli oraz ich bieżący *modus operandi*. Pisząc o ich fragmentacji oraz głębokim zakorzenieniu tych struktur na różnych płaszczyznach w społeczeństwie meksykańskim, mgr Jargiełło argumentuje, jak trudno jest skutecznie z nimi walczyć i powstrzymać różne formy instrumentarium przemocy. Następnie charakteryzuje fenomen militaryzacji bezpieczeństwa publicznego, który – co warto podkreślić – jest zjawiskiem występującym również w innych państwach latinoamerykańskich. Autorka ukazuje charakter tego procesu w Meksyku, a także jego konsekwencje.

Zakończenie obejmuje weryfikację hipotez, a zarazem uwagi ogólne, podsumowujące główne kierunki i tendencje rządów meksykańskich w zakresie ograniczania skali procederu narkotykowego w ciągu ostatnich lat. Autorka zamieszcza też zestaw rekomendacji działań, które powinny być wdrożone w celu powstrzymania narastania tych problemów.

Należy podkreślić, że koncepcja pracy jest ciekawa. Doktorantka podejmuje w niej ważną i niestety wciąż aktualną problematykę obrotu substancjami psychoaktywnymi oraz narkoprzemocy – fenomenu znamienego zresztą nie tylko dla Meksyku, ale również m.in. dla wielu innych państw Ameryki Łacińskiej. W tym regionie świata zjawisko to przybiera szczególną postać, stąd też przyjęta konceptualizacja pracy wokół kształtu i przeobrażeń polityki Meksyku w odniesieniu do problemu narkotyków nie budzi zastrzeżeń. Określone w tytule rozprawy i w jej rozdziałach zagadnienia Autorka omawia w sposób rzetelny i wielotorowy. Praca zawiera wiele cennych spostrzeżeń dotyczących rozwoju narkobiznesu w tym państwie, mechanizmów działania grup przestępczych, a także reakcji władz Meksyku i Stanów Zjednoczonych na te wyzwania, m.in. także w kontekście problemu handlu narkotykami syntetycznymi (a zwłaszcza fentanylem). Problem ten jest współcześnie szczególnie aktualny, zważywszy na śmiertelne działania opioidów, które pochłaniają rokrocznie tysiące ofiar. Praca ma charakter nowatorski, stanowi kompendium wiedzy na temat różnorodnych aspektów i determinantów polityki Meksyku w okresach funkcjonowania trzech wspomnianych administracji. Warto podkreślić wagę tematu, biorąc pod uwagę m.in. trwającą od lat na wielu obszarach tego państwa „wojnę narkotykową”. Problem produkcji, przemytu i dystrybucji substancji psychoaktywnych, z czego czerpią lukratywne zyski sieci transnarodowych organizacji przestępczych, a także zespół powiązanych z tym kwestii (m.in. dysfunkcyjność państwa czy fenomen swoistej „narkokultury”) pozostają nadal nierozwiązanym wyzwaniem dla Meksyku.

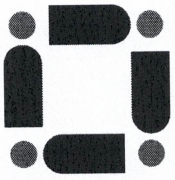
O wszystkich tych procesach i tendencjach Doktorantka pisze w sposób kompleksowy, starając się dociec istoty wymiarów konotacyjnych i dyskursywnych przywoływanych w pracy pojęć, naświetlając jednocześnie możliwie szerokie spectrum omawianych zagadnień. Wywód Autorki jest spójny i przekonujący. Zwraca uwagę przekrojowe zarysowanie kwestii teoretycznych i analiza aparatu pojęciowego, zamieszczone we wstępie i w pierwszym rozdziale opracowania. Hipoteza główna oraz

pomocnicze, jak również dookreślenie problemu badawczego i pytań badawczych, zostały sformułowane we wstępie w sposób prawidłowy; rozważania Autorki prowadzone w odniesieniu do nich w dalszej części pracy można uznać za poprawne i uzasadniające obrany kierunek analizy.

Zważywszy na prezentowaną problematykę oraz zakres omawianych w pracy kwestii, jej publikacja wzbogaciłaby polskojęzyczne opracowania naukowe o wnikliwą analizę polityki Meksyku wobec omawianych wyzwań. Dotyczy to także zagadnień z tym związanych, jak m.in. ewolucja i dywersyfikacja zagrożeń wynikających ze strony aktywności karteli narkotykowych. Autorka przywołuje ogromną liczbę danych i zestawień, stanowiących egzemplifikację prezentowanych spostrzeżeń i uzasadniających prezentowane opinie. Warto zarazem podkreślić, że rozprawa jest przejrzysta: zawiera liczne tabele i wykresy, które pomagają usystematyzować, zobrazować i zebrać omawiane tendencje oraz uchwycić ich charakter. Każdy rozdział zawiera wnioski końcowe, które syntetyzują obraz prezentowanych zagadnień.

Należy zaznaczyć, że materiał źródłowy, z którego korzysta Autorka, jest obszerny i różnorodny. Wykaz pozycji bibliograficznych zajmuje 30 stron. Doktorantka odwołuje się do 9 aktów prawnych, 155 dokumentów i raportów, 51 publikacji zwartych, 59 publikacji ciągłych, 161 materiałów klasyfikowanych jako netografia (obejmujących zarówno raporty, jak też artykuły naukowe i publicystyczne). Szczególnie wartościowe z perspektywy warstwy analitycznej pracy jest odwołanie się do wielu dokumentów i raportów. Klasyfikacja wykorzystanych w rozprawie materiałów jest właściwa. Warto podkreślić, że stanowiąca podstawę badań Autorki dominująca część pozycji jest obcojęzyczna – Doktorantka odwołuje się do wielu opracowań w językach hiszpańskim i angielskim. Korzysta także z materiałów w języku polskim. We wstępie mgr Jargiełło wymienia źródła, które wykorzystywała przygotowując rozprawę (s. 14-15). Wspomina tam, że pomocne okazało się też uczestnictwo w dwóch zajęciach *online*, zorganizowanych przez meksykański ośrodek badawczy. Rozumiejąc trudności i ograniczenia w przeprowadzeniu ewentualnych badań terenowych szkoda jednak, że Doktorantce nie udało się odbyć przynajmniej jednej podróży do Meksyku. Mogłaby ona być spożytkowana na zrealizowanie kwerend, wizyt studyjnych lub wywiadów z ekspertami

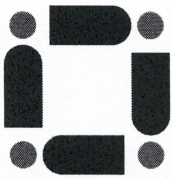
zajmującymi się badaną problematyką. Niewątpliwie podniosłoby to wartość pracy i wzbogaciło jej warstwę metodologiczną.

Praca zyskałaby również, gdyby wprowadzono wspomnianą wyżej modyfikację tytułu, a także doprecyzowanie go przez podanie cezury czasowej. Doktorantka czyni to we wstępie; analizuje politykę narkotykową Meksyku w okresach trzech rządów administracji prezydentów: Felipe Calderona, Enrique Peña Nieto i Andresa Manuela Lopeza Obradora. Wskazane byłoby uwzględnienie tego w tytule rozprawy. Warto byłoby także ująć w warstwie metodologicznej oraz w toku prowadzonych analiz spożytkowanie elementów metody porównawczej w odniesieniu do tendencji w zakresie omawianych zagadnień w czasach wskazanych prezydentur. Autorka poszukuje wszak podobieństw i różnic między badanym zjawiskiem w ramach inicjatyw i strategii realizowanych przez kolejne administracje rządowe, wyjaśnia ich mechanizmy i prawidłowości.

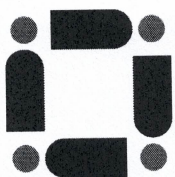
Konstrukcja rozprawy jest logiczna i przemyślana, a rozważania Autorki pozostają spójne z wymogami formalnymi przygotowania prac naukowych. Trzeba jednak wskazać, że Doktorantka nie uniknęła bardzo licznych i rażących usterek interpunkcyjnych. Nie zawsze podaje też przypis przy cytatach (np. na s. 211, 302). Cytaty z materiałów obcojęzycznych w przypisach powinny być opatrzone adnotacją, że są to tłumaczenia własne Autorki. W wielu fragmentach pracy pojawiają się nader liczne powtórzenia słów (np. określenie „czynniki” w pierwszym akapicie zakończenia powtarza się aż 6 razy, s. 359). Wielokrotnie także wspomniane są skutki tzw. „strategii królewskiego kręгла” – warto ograniczyć te powtórzenia. W rozprawie zdarzają się też błędy stylistyczne i gramatyczne, które co prawda nie wpływają na wartość merytoryczną pracy, ale niekorzystnie rzutują na jej odbiór. Oto niektóre przykłady wspomnianych usterek:

- Jest: Z konsumpcją narkotyków wiążą się „problem...” (s. 53). Powinno być: Z konsumpcją narkotyków wiąże się „problem...”
- Jest: ...jak już wcześniej została przedstawione... (s. 171). Powinno być: ...jak już wcześniej zostało przedstawione...
- Jest: ...meksykańskiego kartele (s. 174). Powinno być: ...meksykańskie kartele

- Jest: ...nawiązały współpracę z Meksykańskimi kartelami (s. 174). Powinno być: ...nawiązały współpracę z meksykańskimi kartelami.
- Jest: ...dogłębna charakteryzowanie (s. 177). Powinno być: ...dogłębne charakteryzowanie.
- Jest: ...jedna jego komórki... (s. 178). Powinno być: ...jednak jego komórki...
- Jest: ...w celu zarządzają nie tylko... (s. 193). Powinno być: ...w celu zarządzania nie tylko...
- Jest: ...74% meksykanów nie zgadzało się... (s. 210). Powinno być: ...74% Meksykanów nie zgadzało się...
- Jest: ...odzwierciedlenie w Narodowy Plan Pokoju... (s. 211). Powinno być: ...odzwierciedlenie w Narodowym Planie Pokoju...
- Jest: ...Felipe Calderona i George'a W. Busha, a później Barack Obama (s. 235). Powinno być: ...Felipe Calderona i George'a W. Busha, a później Baracka Obamy.
- Jest: ...jak został przedstawione... (s. 237). Powinno być: ...jak zostało przedstawione...
- Jest: ...amerykańskich dyskursie politycznym (s. 259). Powinno być: ...amerykańskim dyskursie politycznym.
- Jest: Meksykańskim program... (s. 274). Powinno być: Meksykański program...
- Jest: ...jaką jest przemocy karteli, korupcji rządu... (s. 338). Powinno być: ...jaką jest przemoc karteli, korupcja rządu...
- Jest: ...w stolicy stanu Sinaloa (s. 341). Powinno być: ...w stolicy stanu Sinaloa.
- Jest: Proces militaryzacja bezpieczeństwa publicznego... (s. 358). Powinno być: Proces militaryzacji bezpieczeństwa publicznego...
- Jest: ...w okresie prezydentury Slinasa (s. 361). Powinno być: ...w okresie prezydentury Salinasa.

- Jest: ...układ o „niewchodzenie sobie w drogę” (s. 362). Powinno być: ....układ o „niewchodzeniu sobie w drogę”.

Wyżej wymienione usterki sugerują też potrzebę bardzo uważnego sprawdzenia pod kątem poprawności pisowni danych zawartych w przypisach i bibliografii oraz przeprowadzenie gruntowanej korekty przed ewentualną publikacją pracy.

Te uwagi krytyczne nie podważają jednak wartości pracy; warto rozważyć publikację rozprawy lub jej obszernych fragmentów. Jej lektura nakreśla obraz podejścia do kwestii narkotyków w Meksyku na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat oraz, co warto zaznaczyć, ukazuje nie tylko wymiar wewnętrzny, lecz także kontekst międzynarodowy wskazywanych problemów. Sformułowane we wstępie założenia zostały zrealizowane.

Stwierdzam, że zgodnie z art. 187 ust. 1-2 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z 20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2023 poz. 742 ze zm.) przedłożona do recenzji dysertacja doktorska mgr Aleksandry Jargiełło prezentuje niekwestionowane walory poznawcze, jest oryginalnym ujęciem problemu naukowego oraz odpowiada kryteriom stawianym tego typu rozprawom. Autorka wykazała się odpowiednią wiedzą teoretyczną oraz umiejętnością samodzielnej oceny dostępnych materiałów źródłowych oraz prowadzenia badań naukowych. Na tej podstawie wnoszę o dopuszczenie mgr Aleksandry Jargiełło do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

KIEROWNIK
KATEDRY STUDIÓW LATYNOAMERYKAŃSKICH
I PORÓWNAWCZYCH
Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ
Stanisław Kosmyńska
dr hab. Stanisław Kosmyńska, prof. UŁ

dr hab. Stanisław Kosmyńska, prof. UŁ